

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 19. janvārī¹

Lieta C-721/21

Eco Advocacy CLG

(*High Court* (Augstā tiesa, Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Efektivitātes princips – Prasības iesniegt rakstveida apsvērumus valsts tiesai – Vide – Direktīva 2011/92/ES – Ietekmes uz vidi novērtējums – Sākotnējais novērtējums par novērtējuma nepieciešamību – Pamatojums – Direktīva 92/43/EEK – 6. panta 3. punkts – Atbilstošs ietekmes novērtējums – Sākotnējais novērtējums par novērtējuma nepieciešamību – Nelabvēlīgas ietekmes mazināšanas pasākumi – Šaubu atspēkošana

I. Ievads

1. Savienības tiesību aktos ir prasīts veikt dažādus novērtējumus par konkrētu plānu un projektu ietekmi uz vidi. Ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar IVN direktīvu² un atbilstošs³ ietekmes novērtējums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu⁴, iespējams, ir vislabāk zināmie piemēri.

2. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu galvenokārt attiecas uz noteiktām formālām prasībām attiecībā uz *sākotnējo novērtējumu* par to, vai minētie novērtējumi vispār ir nepieciešami. Abu direktīvu gadījumā ir jāprecizē, vai ir skaidri jānorāda pamatojums lēmumam neveikt faktisko novērtējumu un vai ietekmes uz vidi novērtējuma gadījumā šajā pamatojumā ir skaidri jānorāda visi kritēriji, kas jāņem vērā saskaņā ar IVN direktīvu. Attiecībā uz sākotnējo novērtējumu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu ir arī jāpārbauda, vai var tikt ņemti vērā noteikti ietekmes mazināšanas pasākumi un vai ar pamatojumu lēmumam neveikt faktisko novērtējumu ir jāatspēko konkrēti iebildumi.

¹ Oriģinālvaloda – vācu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2014. gada 16. aprīļa Direktīvu 2014/52/ES (OV 2014, L 124, 1. lpp.).

³ Spriedums, 2022. gada 10. novembris, *AquaPri* (C-278/21, EU:C:2022:864, 32. punkts). Šī ietekmes novērtējuma kvalifikācija nav iekļauta Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta vācu valodas versijā, bet ir iekļauta 10. apsvērumā. Pamatojoties uz angļu valodas versiju, bieži tiek lietots termins “appropriate assessment”.

⁴ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Direktīvu 2013/17/ES (2013. gada 13. maijs), ar ko pielāgo dažas direktīvas vides jomā saistībā ar Horvātijas Republikas pievienošanu (OV 2013, L 158, 193. lpp.).

3. Turklāt Tiesai būtu jālemj par prasībām, kas jāizpilda, prasītājiem iesniedzot savus apsvērumus valsts tiesā. Šeit atklājas līdzīga problēma kā lēmuma par sākotnējo novērtējumu pamatojuma izklāstā: iespējams, prasītāji paši nav izvirzījuši iebildumu, ka šis pamatojums nav pietiekami skaidrs.

4. Tālāk izskaidrošu, ka Savienības tiesību aktos noteiktās prasības par apsvērumu iesniegšanu tiesā un formālo pamatojuma izklāstu ir ļoti ierobežotas. Būtībā dalībvalstu ziņā ir pieņemt attiecīgu regulējumu, bet valstu tiesu ziņā ir izvērtēt lietas dalībnieku iesniegtos dokumentus un attiecīgo informāciju apstrīdētajā lēmumā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. IVN direktīva

5. IVN direktīvas 4. pantā ir noteikts, kā jāpieņem lēmums par to, vai ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums:

“2. Saskaņā ar 2. panta 4. punktu attiecībā uz II pielikumā uzskaitītajiem projektiem dalībvalstis nolemj, vai projekts jānovērtē saskaņā ar 5. līdz 10. pantu. Dalībvalstis nolemj, izmantojot:

a) katra gadījuma pārbaudes;

vai

b) dalībvalsts noteiktos limitus vai kritērijus.

Dalībvalstis var nolemt piemērot gan a), gan b) apakšpunktā minēto kārtību.

3. Kad ir pārbaudīts katrs gadījums vai ir noteikti limiti vai kritēriji 2. punkta vajadzībām, ņem vērā attiecīgos atlases kritērijus, kas izklāstīti III pielikumā. Dalībvalstis var noteikt limitus vai kritērijus, lai noteiktu, kad projektiem nav nepieciešams ne 4. un 5. punktā paredzētais lēmums, ne ietekmes uz vidi novērtējums, un/vai limitus vai kritērijus, lai noteiktu, kad projektiem jebkurā gadījumā ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, nepieņemot par to 4. un 5. punktā minēto lēmumu.

4. [..]

5. Kompetentā iestāde pieņem lēmumu, pamatojoties uz attīstītāja saskaņā ar 4. punktu sniegto informāciju un vajadzības gadījumā ņemot vērā rezultātus, kas gūti tādās iepriekšējās pārbaudēs vai novērtējumos par ietekmi uz vidi, kuri veikti, ievērojot Savienības tiesību aktus, kas nav šī direktīva. Lēmumu dara pieejamu sabiedrībai un:

a) ja nolemj, ka ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, norāda iemeslus, kāpēc ir prasīts šāds novērtējums, atsaucoties uz attiecīgajiem III pielikumā minētajiem kritērijiem; vai

b) ja nolemj, ka ietekmes uz vidi novērtējums nav nepieciešams, norāda galvenos iemeslus, kāpēc netiek prasīts šāds novērtējums, atsaucoties uz attiecīgajiem III pielikumā minētajiem kritērijiem, un, ja to ierosina attīstītājs, norāda jebkādas projekta pazīmes un/vai pasākumus, lai nepieļautu vai novērstu to, kas citādi varētu radīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.”

6. IVN direktīvas III pielikumā ir noteikti atlases kritēriji lēmuma pieņemšanai saskaņā ar 4. panta 3. punktu:

“1. Projektu pazīmes

Jāņem vērā projektu pazīmes, īpaši attiecībā uz:

- a) visa projekta apjomu un dizainu;
- b) saistību ar citiem esošiem un/vai apstiprinātiem projektiem; un
- c) dabas resursu – jo īpaši zemes, augsnes, ūdens un bioloģiskās daudzveidības – izmantošanu;
- d) atkritumu rašanos;
- e) piesārņojumu un traucējumiem;
- f) būtiskiem ar attiecīgo projektu saistītu, tostarp klimata pārmaiņu izraisīt[u], negadījumu un/vai katastrofu riskiem, ņemot vērā zinātniskus atzinumus;
- g) riskiem cilvēka veselībai (piemēram, ūdens vai gaisa piesārņojuma radītais risks).

2. Projektu atrašanās vieta

Jāņem vērā to ģeogrāfisko apgabalu vides jutīgums, kurus projekti var ietekmēt, īpaši attiecībā uz:

- a) pastāvošo un apstiprināto zemes izmantošanu;
- b) dabas resursu (tostarp augsnes, zemes, ūdens un bioloģiskās daudzveidības) relatīvo bagātību, pieejamību, kvalitāti un spēju reģenerēties attiecīgajā apgabalā un tā zemes dzīlēs;
- c) dabiskās vides absorbcijas spēju, īpašu uzmanību pievēršot šādām zonām:
 - i) mitrzemes, krasta joslas, upju grīvas;
 - ii) piekrastes zonas un jūras vide;
 - iii) kalnu un mežu zonas;
 - iv) dabas rezervāti un parki;
 - v) teritorijas, kas ir klasificētas vai aizsargātas saskaņā ar valstu tiesību aktiem; *Natura 2000* teritorijas, kuras dalībvalstis nozīmējušas saskaņā ar [..] [Dzīvotņu direktīvu] un [..] [Putnu direktīvu⁵];
 - vi) teritorijas, kurās kādreiz jau ir bijusi neatbilstība vides kvalitātes standartiem, kas paredzēti Savienības tiesību aktos un attiecas uz attiecīgo projektu, vai tiek uzskatīts, ka tajā šāda neatbilstība pastāv;

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (kodificēta versija) (OV 2010, L 20, 7. lpp.).

vii) blīvi apdzīvotas teritorijas;

viii) ainavas un vietas, kas ir nozīmīgas no vēstures, kultūras vai arheoloģijas viedokļa.

3. Iespējamās ietekmes tips un pazīmes

Ar vidi saistītu projektu varbūtējā būtiskā ietekme jāņem vērā saistībā ar kritērijiem, kas izklāstīti šā pielikuma 1. un 2. punktā, attiecībā uz projekta ietekmi uz 3. panta 1. punktā norādītajiem faktoriem, ņemot vērā:

- a) iedarbības apjomu un telpisko izplatību, piemēram, ģeogrāfiskās robežas un iespējamo ietekmei pakļauto iedzīvotāju skaitu;
- b) ietekmes raksturu;
- c) ietekmes pārrobežu raksturu;
- d) ietekmes intensitāti un sarežģītību;
- e) ietekmes iespējamību;
- f) ietekmes paredzamo sākumu, ilgumu, biežumu un atgriezeniskumu;
- g) ietekmes kumulāciju ar citu esošu un/vai apstiprinātu projektu ietekmi;
- h) iespēju efektīvi mazināt ietekmi uz vidi.”

B. Dzīvotņu direktīva

7. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā tā dēvētais ietekmes novērtējums ir formulēts šādi:

“Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.”

III. Fakti un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

8. Prasības mērķis ir panākt, lai tiesā tiktu pārbaudīta *An Bord Pleanála* (Īrijas Plānošanas iestāde, turpmāk tekstā – “pārvalde”) sniegtās atļaujas spēkā esamība saistībā ar mājokļu projektu *Mitas [Meath] grāfistes Trimas [Trim] pilsētā*. Projektā paredzēta 320 mājokļu būvniecība *Charterschool Land, Manorlands*.

9. Pēc dažādām neoficiālām sarunām 2020. gada 8. jūlijā tika iesniegts oficiāls šā projekta plānošanas pieteikums. Projekts paredz konkrētus pasākumus virszemes notekūdeņu attīrīšanai pirms to novadīšanas upītē, kas ir Boinas upes pieteka.

10. Pati Boina atrodas apmēram 640 metru uz ziemeļiem no projekta teritorijas. Tā ir daļa no aizsargājamas teritorijas atbilstīgi Putnu direktīvai, proti, *River Boyne and River Blackwater Special Protection Area* (atsauces numurs IE0004232), kurai ir “qualifying interest” (īpaša nozīme), jo tur mīt zivju dzenītis (*Alcedo atthis*; A229). Teritoriju aizņem aizsargājamā teritorija atbilstīgi Dzīvotņu direktīvai – *River Boyne and River Blackwater Special Area of Conservation* (IE0002299). Tādiem dzīvotņu tipiem kā kaļķainas purvu audzes (7230) un piekrastes meži ar *Alnus glutinosa* un *Fraxinus excelsior* (*Alno-padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*; 91E0), kā arī tādām dzīvnieku sugām kā *Lampetra fluviatilis* (upes nēģis; 1099), *Salmo salar* (lasis; 1106) un *Lutra lutra* (ūdrs; 1355) arī ir īpaša nozīme (“qualifying interests”).

11. Tika sagatavots sākotnējā novērtējuma ziņojums par ietekmi uz vidi, kā arī ietekmes uz ekoloģiju novērtējums, kurā bija iekļauti vairāki ietekmes mazināšanas pasākumu priekšlikumi. Tika iesniegts arī ziņojums par sākotnējo novērtējumu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, kurā tika secināts, ka projekts neietekmētu *Natura 2000* teritorijas.

12. *An Taisce* (*National Trust for Ireland*, ar likumu noteikts eksperts teritorijas plānošanas jomā) un Trimas pilsētas dome iesniedza apsvērumus, kuros norādīta iespējamā ietekme uz *Natura 2000* teritorijām virszemes notekūdeņu novadīšanas dēļ. Dome arī pauda bažas par sugu aizsardzību.

13. Tomēr pārvalde sniedza apstrīdēto atļauju, neveicot ietekmes uz vidi novērtējumu atbilstīgi IVN direktīvai un ietekmes novērtējumu atbilstīgi Dzīvotņu direktīvai.

14. Veidlapa, ko pārvaldes inspektore sava ziņojuma A pielikumā izmantoja kā IVN sākotnējā novērtējuma veidlapu, būtiski atšķiras no IVN direktīvas III pielikuma. *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) ieskatā nepastāv skaidra atbilstība starp III pielikumu un inspektore ziņojumu. Turklāt inspektore izskatīja paustās bažas par ietekmi uz *Natura 2000* teritorijām, taču secināja, ka tās nav pamatotas.

15. Atļauja tika oficiāli izsniegta 2020. gada 27. oktobrī, pamatojoties uz pārvaldes lēmumu saskaņā ar stratēģisko mājokļu projektu procedūru. Pārvalde nebija norādījusi, konkrēti kādos dokumentos sniegts pamatojums attiecībā uz ietekmes uz vidi novērtējumu saskaņā ar IVN direktīvu un ietekmes novērtējumu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu. *High Court* (Augstā tiesa) ieskatā, šķiet, nodoms ir bijis tāds, ka pamatojums ir iekļauts inspektore ziņojumā – minētā dokumenta A pielikumā – un attīstītājas iesniegtajos ziņojumos, uz kuriem inspektore bija atsaukusies.

16. *Eco Advocacy* cēla prasību *High Court* (Augstā tiesa), lai apstrīdētu atļauju.

17. No *High Court* (Augstā tiesa) pirmā sprieduma izriet, ka *Eco Advocacy* pirmo reizi tiesas sēdē izvirzīja divus apstrīdēšanas pamatus, uz kuriem attiecas otrais un trešais, kā arī sestais jautājums⁶. Pēc tam tiesvedībā kā *amici* pievienojās *An Taisce* un *ClientEarth*.

⁶ *High Court* (Augstā tiesa) spriedums, 2021. gada 27. maijs, *Eco Advocacy/An Bord Pleanála* (2020, Nr. 1030 JR, [2021] IEHC 265, 46., 48. un 86. punkts).

18. Ar rikojumu, kas Tiesā tika saņemts 2021. gada 26. novembrī, *High Court* (Augstā tiesa) uzdeva Tiesai šādus jautājumus:

- “1) Vai vispārējais Savienības tiesību pārākuma princips un/vai lojālas sadarbības princips nozīmē, ka vai nu vispārīgi, vai vides tiesību aktu konkrētajā kontekstā, ja lietas dalībnieks ceļ prasību, lai apstrīdētu administratīva pasākuma spēkā esamību, tieši vai netieši atsaucoties uz Savienības tiesību aktu, bet nenorāda, konkrēti kādas tiesību akta normas ir pārkāptas, vai atsaucoties uz tā precīzo interpretāciju, valsts tiesai, kurā ir ierosināta tiesvedība, ir jāizvērtē sūdzība vai tā var izvērtēt sūdzību neatkarīgi no tā, ka saskaņā ar valsts noteikto procedūru konkrēti attiecīgie pārkāpumi ir jāizklāsta lietas dalībnieka rakstveida procesuālajos dokumentos?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai IVN direktīvas 4. panta 2., 3., 4. un/vai 5. punktam un/vai III pielikumam, un/vai šai direktīvai, lasot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantā noteikto tiesiskās drošības un labas pārvaldības principu, ir tādas sekas, ka tad, ja kompetentā iestāde nolemj piekrist piedāvātajam attīstīšanas projektam, nepiemērojot tam ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, ir jābūt skaidram, atsevišķam un/vai konkrētam paziņojumam, tieši kādos dokumentos ir izklāstīta kompetentās iestādes argumentācija?
- 3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai IVN direktīvas 4. panta 2., 3., 4. un/vai 5. punktam un/vai III pielikumam, un/vai šai direktīvai, lasot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantā noteikto tiesiskās drošības un labas pārvaldības principu, ir tādas sekas, ka tad, ja kompetentā iestāde nolemj piekrist piedāvātajam attīstīšanas projektam, nepiemērojot tam ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, tai ir pienākums skaidri izklāstīt visu IVN direktīvas III pielikumā sniegto konkrēto sadaļu un apakšsadaļu izvērtējumu, ciktāl šīs sadaļas un apakšsadaļas iespējami attiecas uz attīstīšanas projektu?
- 4) Vai Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, piemērojot principu, saskaņā ar kuru, lai noskaidrotu, vai turpmākajā posmā ir nepieciešams atbilstoši novērtēt plāna vai projekta ietekmi uz attiecīgo teritoriju, izvērtēšanas posmā nav vajadzības ņemt vērā pasākumus, kas paredzēti, lai novērstu vai mazinātu kaitīgās sekas, ko plāns vai projekts rada šai teritorijai, dalībvalsts kompetentā iestāde ir tiesīga ņemt vērā plāna vai projekta risinājumus, proti, ka tiek likvidēts piesārņojums, kas tādējādi varētu mazināt kaitīgās sekas Eiropas nozīmes teritorijai, pamatojoties vien uz to, ka šie risinājumi nav paredzēti kā seku mazināšanas pasākumi, pat ja tiem ir šādas sekas, un ka tie varētu tikt iekļauti tehniskajā projektā kā standarta risinājumi neatkarīgi no tā, vai tiem ir kāda ietekme uz attiecīgo Eiropas nozīmes teritoriju?
- 5) Vai Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja dalībvalsts kompetentā iestāde, lai gan eksperti iepriekšējas izvērtēšanas posmā ir raisījuši jautājumus un pauduši bažas par to, ir pārliecinājusies, ka netiek prasīts atbilstošs novērtējums, šīs iestādes pienākums ir sniegt skaidru un detalizētu argumentāciju, kas spētu kļiedēt visas zinātniski pamatotās šaubas par paredzēto darbu ietekmi uz attiecīgo Eiropas nozīmes teritoriju un kas skaidri un individuāli novērs jebkādas šaubas, kas radušās šajā saistībā sabiedrības līdzdalības procesā?

- 6) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstipriņoša, vai Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktam un/vai šai direktīvai, lasot to saistībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantā noteikto tiesiskās drošības un labas pārvaldības principu, ir tādas sekas, ka tad, ja kompetentā iestāde nolemj piekrist piedāvātajam attīstīšanas projektam, nepiemērojot tam atbilstoša novērtējuma procedūru, būtu jābūt skaidram, atsevišķam un/vai konkrētam paziņojumam, tieši kādos dokumentos ir izklāstīta kompetentās iestādes argumentācija?”

19. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Eco Advocacy CLG, An Bord Pleanála, An Taisce – The National Trust for Ireland* un *ClientEarth* kopā, Īrija, Itālijas Republika, kā arī Eiropas Komisija. Minētie lietas dalībnieki, izņemot Itālijas Republiku, piedalījās arī 2022. gada 27. oktobra tiesas sēdē.

IV. Juridiskais izvērtējums

20. *High Court* (Augstā tiesa) uzdotie jautājumi attiecas, no vienas puses, uz to, vai ir pieļaujamas prasības, kas izvirzītas personām, kuras apgalvo, ka ir pārkāptas Savienības tiesības (pirmais jautājums), un, no otras puses, uz to, vai ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar IVN direktīvu (otrais un trešais jautājums) vai atbilstošs ietekmes uz aizsargājamām teritorijām novērtējums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu (ceturtais līdz sestais jautājums).

A. Pirmais jautājums: prasības saistībā ar iespējamā pārkāpuma izklāstu

21. Pirmā jautājuma mērķis ir precizēt Savienības tiesību ierobežojumus attiecībā uz iekšējām prasībām par apstrīdēšanas pamatojuma iesniegšanas formu tiesvedībā tiesā. No jautājuma izriet, ka saskaņā ar Īrijas procesuālajām tiesībām konkrēti norādītie pārkāpumi ir jāizklāsta lietas dalībnieka rakstveida procesuālajos dokumentos. Tomēr šķiet, ka prasītāji pamatlietā attiecībā uz katru apstrīdēšanas pamatojumu nav norādījuši, kuras attiecīgās direktīvas normas ir pārkāptas, uz kuru precīzu interpretāciju tās atsaucas un kāds ir pārkāpuma raksturs. Tādējādi iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai vispārējais Savienības tiesību pārkāpuma princips un/vai lojālas sadarbības vispārējais princips vai nu vispārīgi, vai vides tiesību aktu konkrētajā kontekstā iedibina valsts tiesām pilnvaras vai pat pienākumu tomēr izskatīt šādus rakstveidā nepietiekami izklāstītus prasības pamatus.

1. Jautājuma pieņemamība

22. Itālija uzskata, ka šis jautājums ir nepieņemams, jo lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav precīzi norādītas valsts tiesību normas, kurām būtu jāatbilst *Eco Advocacy* argumentam, lai tas būtu pieņemams.

23. Attiecībā uz šo iebildumu ir jāatzīst, ka precīzāks šo valsts tiesību normu un attiecīgo rakstveida un mutvārdu argumentu izklāsts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu būtu bijis lietderīgs Tiesas atbildes sniegšanai un Itālijas dalībai tiesvedībā. Tādējādi saskaņā ar Tiesas Reglamenta 94. pantu lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāietver iss izklāsts par strīda priekšmetu un attiecīgajiem faktiem, ko konstatējusi iesniedzējtiesa, vai vismaz faktisko apstākļu izklāsts, uz kuriem ir balstīti jautājumi, kā arī to valsts tiesību normu formulējums, kuras var tikt piemērotas šajā lietā, un attiecīgā gadījumā – attiecīgā valsts judikatūra.

24. Lai gan šo informāciju var iegūt no iekšējās procesuālās lietas un it īpaši no iepriekšēja *High Court* (Augstā tiesa) sprieduma⁷, šie materiāli netiek paziņoti dalībvalstīm un Savienības iestādēm, kā arī netiek tulkoti.

25. Tomēr, par spīti šim trūkumam, ir iespējams atbildēt uz šo jautājumu, jo Tiesa prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā tikai interpretē Savienības tiesības, nepieņemot galīgo lēmumu par iesniedzējtiesā izskatāmo strīdu. Tādēļ šis jautājums nav jānoraida kā nepieņemams.

2. Juridiskā analīze

26. Pirmā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai valsts procesuālajās tiesībās var ietvert prasību, lai Savienības tiesību pārkāpumi būtu skaidri un nepārprotami norādīti jau rakstveida procedūrā. Šajā ziņā rodas jautājums, no vienas puses, vai šādas prasības attiecībā uz lietas dalībnieku argumentiem ir pieļaujamas un, no otras puses, vai valstu tiesām ir tiesības vai pat pienākums saskaņā ar Savienības tiesībām pēc savas ierosmes izskatīt šādus pārkāpumus neatkarīgi no tā, vai lietas dalībnieki tos ir laikus izvirzījuši.

a) Prasības attiecībā uz lietas dalībnieku argumentiem

27. Pirmkārt, no *High Court* (Augstā tiesa) minētā Savienības tiesību pārkāpuma un/vai lojālas sadarbības vispārējā principa izriet, ka valstu tiesām ir pienākums nodrošināt Savienības tiesību normu pilnīgu efektivitāti⁸.

28. Tomēr, kā jau esmu norādījusi iepriekšējos secinājumos⁹, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jāparedz procesuālās normas tiesā celtām prasībām, kuru mērķis ir panākt, lai tiktu ievērotas no Savienības tiesībām izrietošās tiesības (dalībvalstu procesuālā autonomija), vismaz tad, ja nav atbilstoša Savienības tiesiskā regulējuma. Šādā gadījumā procesuālā kārtība šādām prasībām nedrīkst būt mazāk labvēlīga salīdzinājumā ar kārtību, kas attiecas uz līdzīgām valsts mēroga prasībām (līdzvērtības princips), nedz arī padarīt par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips)¹⁰.

29. IVN direktīvas 11. pantā ir ietverti īpaši noteikumi par tiesisko aizsardzību, kas šajā gadījumā varētu ierobežot dalībvalstu procesuālo autonomiju. Saskaņā ar 11. panta 1. punktu dalībvalstīm ar zināmiem nosacījumiem ir jānodrošina iespēja pārskatīšanas kārtībā ierosināt lietu tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā struktūrā, kas izveidota ar tiesību aktiem, lai apstrīdētu tādu lēmumu, darbību vai bezdarbības materiālo vai procesuālo likumību, uz kuru ir atsauce šīs direktīvas noteikumos par sabiedrības līdzdalību. Direktīvas 11. panta 4. punkta 2. apakšpunktā ir noteikts, ka visām šīm procedūrām jābūt godīgām, taisnīgām, savlaicīgām un ne pārmērīgi dārgām.

⁷ Skat. šo secinājumu 17. punktu.

⁸ Spriedumi, 1978. gada 9. marts, *Simmmenthal* (106/77, EU:C:1978:49, 24. punkts), un 2018. gada 24. oktobris, XC u.c. (C-234/17, EU:C:2018:853, 44. punkts).

⁹ Mani secinājumi lietās *Impact* (C-268/06, EU:C:2008:2, 45. un 46. punkts), *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2012:218, 153. punkts) un *Flausch* u.c. (C-280/18, EU:C:2019:449, 47. un 48. punkts).

¹⁰ Spriedumi, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral* (33/76, EU:C:1976:188, 5. punkts), 2008. gada 15. aprīlis, *Impact* (C-268/06, EU:C:2008:223, 44. un 46. punkts), un 2019. gada 19. decembris, *Deutsche Umwelthilfe* (C-752/18, EU:C:2019:1114, 33. punkts).

30. Šie noteikumi, proti, paredz, ka it īpaši vides organizācijām ir jānodrošina piekļuve efektīvai un taisnīgai pārskatīšanas procedūrai. Šajā ziņā jābūt iespējai apstrīdēt attiecīgo lēmumu, darbību vai bezdarbības likumību, t.i., izvirzīt konkrētu apstrīdēšanas pamatojumu. Tomēr nav reglamentēts, kā un kurā brīdī šis pamatojums ir jāizvirza. Tāpēc šajā ziņā dalībvalstis saglabā procesuālo autonomiju.

31. Nevar izsecināt, ka šajā gadījumā tiktu ietekmēts līdzvērtības princips. Savukārt nav izslēgts, ka prasības attiecībā uz rakstveida argumentu precizitāti var apgrūtināt tiesisko aizsardzību vai padarīt to neiespējamu. Tomēr efektivitātes princips tiek pārkāpts tikai tad, ja tas *pārmērīgi* apgrūtina tiesisko aizsardzību vai padara to *praktiski* neiespējamu.

32. Šajā novērtējumā jāņem vērā šo tiesību normu vieta visā procesā kopumā, procesa norise un tā īpatnības dažādās valsts iestādēs. Šajā ziņā vajadzības gadījumā ir jāņem vērā tie principi, kuri ir arī valsts tiesību sistēmas pamatā, piemēram, tiesību uz aizstāvību ievērošana, tiesiskās drošības princips un pienācīga tiesvedības norise¹¹.

33. Šajā ziņā Tiesa jau ir atzinusi, ka valsts procesuālās normas, saskaņā ar kurām strīda priekšmetu nosaka prasības pamati, kas izvirzīti prasības celšanas brīdī, ir saderīgi ar efektivitātes principu, jo ar tiem tiek nodrošināta pareiza tiesvedības norise, tostarp – novēršot kavēšanos, kas saistīta ar jauno pamatu izvērtēšanu¹².

34. Kā pamatoti norāda Īrija, līdzīgi noteikumi pastāv arī Savienības tiesu procesuālajās tiesībās. Tādējādi saskaņā ar Tiesas Reglamenta 120. panta c) punktu prasības pieteikumā ir jānorāda izvirzītie prasības pamati un argumenti, kā arī īss šo prasības pamatu izklāsts. Šim izklāstam jābūt pietiekami skaidram un precīzam, lai atbildētājs varētu sagatavot savu aizstāvību un Tiesa varētu īstenot savu uzraudzības funkciju¹³. Jaunu prasības pamatu un aizstāvības argumentu izvirzīšana tiesvedības gaitā nav pieļaujama saskaņā ar 127. panta 1. punktu, ja vien tie nav pamatoti ar juridiskiem vai faktiskiem jautājumiem, kas kļuvuši zināmi tikai tiesvedības gaitā.

35. Līdz ar to efektivitātes principam atbilst valsts procesuālajās tiesībās noteiktā prasība pietiekami skaidri un precīzi izklāstīt lietas dalībnieku argumentus agrīnā stadijā, lai tos varētu ņemt vērā.

36. Tas, kāda veida izklāsts ir pietiekami skaidrs un precīzs, ir atkarīgs no lietas apstākļiem. Izšķirošajam faktoram vajadzētu būt tam, vai lietas dalībnieki un tiesa var nešaubīgi atzīt attiecīgo apstrīdēšanas pamatu. Vienīgi pārspīlēts formālisms tiktu uzskatīts par pārmērīgi apgrūtinošu un tādējādi nesaderīgu ar efektivitātes principu.

37. Turklāt, izvirzot prasības par apstrīdēšanas pamatu, jāņem vērā arī tas, cik lielā mērā otras puses rīcība ir veicinājusi iespējamās nepilnības. It īpaši no otrā, trešā, piektā un sestā jautājuma izriet, ka pamatlietā pārvalde apstrīdētās piekrišanas pamatojumu ir izklāstījusi tādā veidā, kas varēja vājināt *Eco Advocacy* argumentus. Ja tā ir taisnība, šis apstāklis būtu pienācīgi jāņem vērā prasības attiecībā uz *Eco Advocacy* argumentiem.

¹¹ Spriedumi, 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck* (C-312/93, EU:C:1995:437, 14. punkts), 2015. gada 6. oktobris, *Târșia* (C-69/14, EU:C:2015:662, 36. un 37. punkts), un 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, 63. punkts).

¹² Spriedumi, 1995. gada 14. decembris, *van Schijndel* un *van Veen* (C-430/93 un C-431/93, EU:C:1995:441, 20. un 21. punkts), un 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, 64. punkts).

¹³ Spriedumi, 2003. gada 9. janvāris, *Itālija/Komisija* (C-178/00, EU:C:2003:7, 6. punkts), 2022. gada 31. marts, *Komisija/Polija* (Nodokļa uzlikšana energoproduktiem) (C-139/20, EU:C:2022:240, 55. punkts).

38. Kompetentajai valsts tiesai ir jāizvērtē, vai noteikti rakstveida procesuālie dokumenti atbilst šīm prasībām. Minētajai tiesai jāpārliedz par attiecīgo valsts prasību saturu, interpretējot attiecīgos noteikumus, un tikai šai tiesai ir nepieciešamās spējas, lai novērtētu, kurš izklāsta veids ir pietiekami skaidrs un precīzs, lai to varētu saprast lietas dalībnieki un pati tiesa. Turklāt šī tiesa, pamatojoties uz savu pieredzi, var noteikt, vai nepilnīgie argumenti patiešām ir izraisījuši pārpratumus un cik lielā mērā tie ir radušies otra lietas dalībnieka rīcības dēļ.

39. Visbeidzot, dalībvalstu procesuālā autonomija, ko ierobežo efektivitātes princips, ļauj noteikt, lai lietas dalībnieki savos rakstveida argumentos pietiekami skaidri un laikus norādītu uz Savienības tiesību pārkāpumiem, lai valsts tiesa šos pārkāpumus varētu ņemt vērā.

b) Izskatīšana pēc savas ierosmes

40. Saskaņā ar līdzšinējiem apsvērumiem pieļaujamās prasības attiecībā uz lietas dalībnieku argumentiem valstu tiesās tomēr būtu ierobežotas, ja šīm tiesām saskaņā ar Savienības tiesībām būtu pienākums vai vismaz tiesības pēc savas ierosmes izskatīt nepietiekami izklāstītus Savienības tiesību pārkāpumus.

41. Tomēr *High Court* (Augstā tiesa) attiecīgs pienākums izriet no vajadzības nodrošināt Savienības tiesību iedarbību. Šajā ziņā *An Taisce* atsaucas uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru valstu tiesām šo spriedumu angļu valodas versijā “of their own motion” nav jāpiemēro valsts tiesību normas, kas ir pretrunā Savienības tiesībām¹⁴. Pamatojoties uz šīs judikatūras angļu valodas versiju, tas ir saprotams, jo “of their own motion” var tulkot arī kā “pēc savas ierosmes”. Tādējādi šo judikatūru varētu saprast arī tā, ka dalībvalstu tiesām pēc savas ierosmes nav jāpiemēro ar Savienības tiesībām nesaderīgi valsts tiesību akti.

42. Taču šis viedoklis ir balstīts uz iepriekš minētās judikatūras par Savienības tiesību pārkāpumu kļūdainu interpretāciju. Skaidrāk tas nolasāms šī formulējuma franču valodas versijā, saskaņā ar kuru tiesām ir jārikojas “de leur propre autorité”, kā arī, piemēram, vācu valodas versijā, kurā ir atsaucē uz “eigener Entscheidungsbefugnis”¹⁵.

43. Kā izriet arī no šo Tiesas konstatējumu konteksta, tas attiecas uz valstu tiesu pilnvarām interpretēt valsts tiesības saskaņā ar Savienības tiesību prasībām vai, ja nepieciešams, piemērot primāri piemērojamās Savienības tiesības, negaidot, kamēr ar Savienības tiesībām nesaderīgās valsts tiesību normas tiek atceltas vai atzītas par spēkā neesošām.

44. Kā jau esmu norādījusi iepriekš, lietas dalībniekiem valstu tiesās nav konkrēti *expressis verbis* jānorāda, kuras valsts tiesību normas šīm tiesām ir atbilstoši jāinterpretē vai jāatstāj nepiemērotas. Šo tiesību normu noteikšana un pieejas izstrāde, lai novērstu valsts tiesību iespējamu neatbilstību Savienības tiesībām, drīzāk ir daļa no valstu tiesu pienākuma sasniegt Savienības tiesībās izvirzīto mērķi¹⁶.

45. Tomēr jautājums, vai valstu tiesas var vai tām ir pienākums pēc savas ierosmes izskatīt noteiktus Savienības tiesību pārkāpumus, ar to nav saistīts.

¹⁴ *An Taisce* atsaucas uz 2018. gada 4. decembra spriedumu *Minister for Justice and Equality un Commissioner of An Garda Síochána* (C-378/17, EU:C:2018:979, 35. punkts), taču līdzīgu formulējumus var sameklēt arī, piemēram, 1978. gada 9. marta spriedumā *Simmenthal* (106/77, EU:C:1978:49, 24. punkts) un 2018. gada 24. oktobra spriedumā *XC u.c.* (C-234/17, EU:C:2018:853, 44. punkts). Skat. arī manus secinājumus lietā *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:320, 66. punkts).

¹⁵ Skat. minētā sprieduma 14. zemsvītras piezīmi.

¹⁶ Mani secinājumi lietā *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:320, 67. punkts).

46. Tāpat kā Savienības tiesību aktu primāra piemērošana, arī IVN direktīvas 11. panta procesuālās normas šajā ziņā neietver nekādas prasības. Proti, tajā nav skaidri noteikts pienākums vai pilnvaras valstu tiesām pārbaudīt pārsūdzētā lēmuma likumību, izņemot izvirzītos pamatus.

47. Tādējādi IVN direktīvas 11. pants atšķiras no regulējuma, par kuru nesen tika pasludināts spriedums par trešo valstu valstspiederīgo aizturēšanas pārskatīšanu. Šie noteikumi uzliek par pienākumu tiesu iestādēm periodiski pārskatīt aizturēšanas izraidīšanas nolūkā likumību, nekādā veidā neierobežojot šo pienākumu¹⁷. No tā Tiesa secināja, ka kompetentajai tiesu iestādei pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda, vai nav pārkāpts likumības nosacījums, uz kuru attiecīgā persona nav atsaukusies¹⁸. Šis pienākums ir pamatots, ņemot vērā nopietno iejaukšanos Hartas 6. pantā noteiktajās pamattiesībās uz brīvību, kas saistīta ar aizturēšanu izraidīšanas nolūkā. Tomēr Savienības vides tiesību aktu piemērošanas jomā trūkst līdzīga regulējuma un parasti nav vērojama tikpat nopietna iejaukšanās indivīdu tiesībās.

48. Tādējādi valsts tiesu pienākums vai pilnvarojums pēc savas ierosmes izvērtēt noteiktus apstrīdēšanas pamatus ir jāizvērtē, ņemot vērā arī dalībvalstu procesuālo autonomiju, ko ierobežo līdzvērtības un efektivitātes principi.

49. Šajā ziņā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesības neparedz valsts tiesu pienākumu pēc savas ierosmes izvērtēt jautājumu par Savienības tiesību normu pārkāpumu, ja saistībā ar šā jautājuma izskatīšanu tām būtu jāpārkāpj lietas dalībnieku noteiktās strīda robežas. Gluži pretēji, šīm tiesām juridiskie aspekti, kas izriet no imperatīvas Savienības tiesību normas, pēc savas ierosmes jāanalizē tikai tad, ja tām saskaņā ar valsts tiesībām ir pienākums vai tiesības to darīt imperatīvas valsts tiesību normas gadījumā¹⁹.

50. Atkāpjoties no tā, Tiesa, proti, ir atzinusi, ka valstu tiesām pēc savas ierosmes ir jāpārbauda tāda līguma noteikuma negodīgums, kas ietilpst Direktīvas par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos²⁰ piemērošanas jomā, un tādējādi jānovērš nelīdzsvarotība starp patērētāju un tirgotāju, tiklīdz to rīcībā ir vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums²¹. Tomēr šis ir īpašs gadījums, kad īpašā vajadzība pēc patērētāju aizsardzības izpaužas arī faktā, ka negodīgi noteikumi patērētājam nav saistoši saskaņā ar direktīvas 6. panta 1. punktu²². Vēlāk Tiesa šo judikatūru attiecināja arī uz dažu citu tiesību īstenošanu, kas patērētājiem piešķirtas ar Savienības tiesību aktiem²³.

¹⁷ Spriedums, 2022. gada 8. novembris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* un X (Aizturēšanas pārbaude pēc savas ierosmes) (C-704/20 un C-39/21, EU:C:2022:858, 85.–87. punkts).

¹⁸ Spriedums, 2022. gada 8. novembris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* un X (Aizturēšanas pārbaude pēc savas ierosmes) (C-704/20 un C-39/21, EU:C:2022:858, 94. punkts).

¹⁹ Spriedumi, 1995. gada 14. decembris, *van Schijndel un van Veen* (C-430/93 un C-431/93, EU:C:1995:441, 13., 14. un 22. punkts), 1996. gada 24. oktobris, *Kraaijeveld* u.c. (C-72/95, EU:C:1996:404, 57., 58. un 60. punkts), 2008. gada 12. februāris, *Kempter* (C-2/06, EU:C:2008:78, 45. punkts), 2017. gada 26. aprīlis, *Farkas* (C-564/15, EU:C:2017:302, 32. un 35. punkts). Skat. arī manus secinājumus lietā *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:320, 60. punkts).

²⁰ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

²¹ Spriedumi, 2000. gada 27. jūnijs, *Océano Grupo Editorial un Salvat Editores* (no C-240/98 līdz C-244/98, EU:C:2000:346, 26. punkts), 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 46. punkts), un 2022. gada 17. maijs, *SPV Project 1503* u.c. (C-693/19 un C-831/19, EU:C:2022:395, 53. punkts).

²² Spriedumi, 2000. gada 27. jūnijs, *Océano Grupo Editorial un Salvat Editores* (no C-240/98 līdz C-244/98, EU:C:2000:346, 26. punkts), 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 45. punkts), un 2022. gada 17. maijs, *SPV Project 1503* u.c. (C-693/19 un C-831/19, EU:C:2022:395, 52. punkts).

²³ Spriedumi, 2007. gada 4. oktobris, *Rampion* un *Godard* (C-429/05, EU:C:2007:575, 65. punkts), 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger un Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283, 66. punkts).

51. Šo judikatūru, iespējams, varētu piemērot Savienības vides tiesībām gadījumos, kas saistīti ar īpaši smagu pārkāpumu risku²⁴. Tomēr šajā gadījumā nekas par to neliecina. Tāpēc nav nepieciešams šo jautājumu turpināt apspriest.

52. Prejudiciālais jautājums attiecas arī uz pieņēmumu, ka, lai gan Savienības tiesības neuzliek valstu tiesām pienākumu, tās vismaz dod tām tiesības pēc savas ierosmes izskatīt Savienības vides tiesību aktu pārkāpumus. Joprojām nav skaidrs, vai šis jautājums ir būtisks lēmuma pieņemšanai, jo Īrijas lietas dalībnieki ir vienisprātis, ka saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem *High Court* (Augstā tiesa) jau ir tiesības noteiktos apstākļos pēc savas ierosmes izskatīt šādus pārkāpumus.

53. Ja šis jautājums ir būtisks lēmumam, tas ir jāizvērtē, arī ņemot vērā dalībvalstu procesuālās autonomijas ierobežojumus, ko nosaka līdzvērtības un efektivitātes principi.

54. Šādas tiesības it īpaši varētu izrietēt no līdzvērtības principa, ja valsts tiesībās šādas pilnvaras ir paredzētas līdzīgās situācijās. Tikko minētajam argumentam ir šāda tendence, taču galu galā tajā trūkst pietiekamas informācijas par Īrijas tiesību aktiem, lai pārlicinoši atbildētu uz šo jautājumu.

55. Savukārt efektivitātes princips labākajā gadījumā var pamatot valsts tiesu pienākumu pēc savas ierosmes izskatīt noteiktus pārkāpumus, taču šajā gadījumā nekas par to neliecina. Šī principa atskaites punkts faktiski ir ar Savienības tiesību aktiem piešķirtās tiesības. Tiesību īstenošana nevar būt atkarīga no pilnvarām, kuras tiesa var īstenot pēc saviem ieskatiem.

56. Tādējādi Savienības tiesības parasti neuzliek par pienākumu vai nedod tiesības valstu tiesām pēc savas ierosmes izskatīt Savienības vides tiesību aktu pārkāpumus.

c) Atbilde uz pirmo jautājumu

57. Tādējādi uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka dalībvalstu procesuālā autonomija, ko ierobežo efektivitātes princips, ļauj pieprasīt lietas dalībniekiem laikus un pietiekami skaidri un precīzi izklāstīt Savienības vides tiesību aktu pārkāpumus, lai valsts tiesa šos pārkāpumus varētu ņemt vērā. Savienības tiesības parasti neuzliek pienākumu vai nedod tiesības valsts tiesai pēc savas ierosmes izskatīt šādus pārkāpumus.

B. Jautājumi par ietekmes uz vidi novērtējumu

58. Otrais un trešais jautājums attiecas uz sākotnēju novērtējumu par to, vai ir jāveic šī projekta ietekmes uz vidi novērtējums. Lai gan tie tiek uzdoti tikai apstiprinošas atbildes gadījumā uz pirmo jautājumu, saskaņā ar iepriekš minētajiem apsvērumiem galu galā valsts tiesai ir jālemj par šo jautājumu, pamatojoties uz Tiesas sniegtajām interpretācijas norādēm. Tāpēc ir jāatbild uz šiem jautājumiem.

59. Saskaņā ar IVN direktīvas 2. panta 1. punktu dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka pirms atļaujas piešķiršanas tiem projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, attiektos prasība veikt novērtējumu par to ietekmi uz vidi. Tas ir tā dēvētais ietekmes uz vidi novērtējums.

²⁴ Mani secinājumi lietā *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2012:218, 160.–166. punkts).

60. IVN direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka principā I pielikumā uzskaitītajiem projektiem vienmēr ir jāveic šis novērtējums. Turpretim saskaņā ar 4. panta 2. punktu attiecībā uz II pielikumā uzskaitītajiem projektiem noteiktos gadījumos ir jāveic individuāla pārbaude, lai noteiktu, vai ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums. Lai to noteiktu, saskaņā ar 4. panta 3. punktu jāņem vērā attiecīgie III pielikumā minētie atlasītie kritēriji. Šie jautājumi attiecas uz šo sākotnējo novērtējumu.

61. Tiesa ir atzinusi, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir jāveic, ja pastāv varbūtība vai risks, ka attiecīgais projekts būtiski ietekmēs vidi. It īpaši, ņemot vērā piesardzības principu, kurš saskaņā ar LESD 191. panta 2. punktu ir viens no Savienības vides aizsardzības politikas pamatprincipiem un saskaņā ar kuru ir jāinterpretē IVN direktīva, šāds risks pastāv, ja, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, nevar izslēgt iespēju, ka attiecīgais projekts būtiski ietekmēs vidi²⁵. Tas atbilst Espo konvencijas²⁶ Īstenošanas komitejas praksei²⁷, kas ieviesta ar IVN direktīvu²⁸.

62. Ņemot vērā iepriekš minēto, vispirms atbildēšu uz trešo un pēc tam uz otro jautājumu.

1. Trešais jautājums: pamatojuma, kādēļ netiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums, apjoms

63. Ar trešo jautājumu *High Court* (Augstā tiesa) vēlas noskaidrot prasības attiecībā uz pamatojuma skaidrību; tā vēlas noskaidrot, vai iestādei ir skaidri jāizklāsta IVN direktīvas III pielikuma visu konkrēto sadaļu un apakšsadaļu novērtējums, ciktāl šīs sadaļas un apakšsadaļas var attiekties uz projektu.

64. Saskaņā ar IVN direktīvas 4. panta 5. punkta b) apakšpunktu iestādes lēmumā ir jānorāda galvenie iemesli, kāpēc netiek prasīts šāds novērtējums, atsaucoties uz attiecīgajiem III pielikumā minētajiem kritērijiem. IVN direktīvas III pielikumā noteiktie kritēriji attiecas uz projekta specifiskajām īpašībām, tā atrašanās vietu, kā arī tā iespējamās ietekmes tipu un pazīmēm.

65. Pamatojums var atbilst šīm prasībām tikai tad, ja tas attiecībā uz katru atsevišķu IVN direktīvas III pielikumā minēto kritēriju, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, izslēdz projekta būtisko ietekmi. Dažiem kritērijiem šis rezultāts var būt acīmredzams; šajā ziņā var pietikt ar īsu atsauci, iespējams, pat attiecībā uz visiem šādiem kritērijiem kopā. Citos gadījumos var būt nepieciešama papildu informācija²⁹.

66. IVN direktīva nereglamentē pamatojuma veidu attiecībā uz šiem punktiem. It īpaši tajā nav prasīts, lai pamatojums atbilstu III pielikuma struktūrai. Tomēr pamatojumā ir pietiekami skaidri jāizslēdz iespēja, ka projektam ir būtiska ietekme uz vidi. Ja tas nav izdarīts attiecībā uz konkrētiem III pielikuma kritērijiem, šāds pamatojums nevar attaisnot to, kādēļ ietekmes uz vidi novērtējums nav veikts.

²⁵ Spriedums, 2018. gada 31. maijs, Komisija/Polija (C-526/16, nav publicēts, EU:C:2018:356, 66. un 67. punkts), un ģenerālvokāta E. M. Kolinsa [A. M. Collins] secinājumi lietā *Wertinvest Hotelbetriebe* (C-575/21, EU:C:2022:930, 47. punkts); saskaņā ar iedibināto judikatūru Dzīvotņu direktīvas jomā – it īpaši spriedums, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 43. un 44. punkts).

²⁶ Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā, kas pieņemta 1991. gadā (OV 1992, C 104, 7. lpp.).

²⁷ Eiropas Ekonomikas komisija, Īstenošanas komitejas atzinumi (2001–2020) (2020), 25. punkts. Skat. arī *Findings and recommendations further to a submission by Romania regarding Ukraine* (EIA/IC/S/1, *Bystroe Canal Project*), 2008. gada 27. februāris (ECE/MP.EIA/2008/6, Nr. 49).

²⁸ Šajā ziņā skat. manus secinājumus lietā *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2018:972, 69.–74. punkts un 105. un nākamie punkti).

²⁹ Līdzīgi 2018. gada 7. novembra spriedumā *Holohan u.c.* (C-461/17, EU:C:2018:883, 37.–39. punkts) par ietekmes novērtējumu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu.

67. Tādējādi, lai pamatotu ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu saskaņā ar IVN direktīvas 4. panta 5. punkta b) apakšpunktu, atsaucoties uz objektīviem apstākļiem un norādot uz attiecīgajiem III pielikumā minētajiem kritērijiem, ir jāizslēdz varbūtība vai risks, ka attiecīgais projekts būtiski ietekmēs vidi.

2. Otrais jautājums: pamatojuma, kādēļ netiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums, konkrēts raksturojums

68. Otrā jautājuma mērķis ir precizēt, cik lielā mērā lēmumā neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu ir precīzi jānorāda, kādos dokumentos atrodams šāda lēmuma pamatojums.

69. Šis jautājums saistīts ar to, ka *Eco Advocacy* pamatlietā bija sūdzējies par to, ka pārvaldes lēmums nav pamatots, neatzīstot, ka pamatojums atrodams lēmuma pielikumā.

70. Kā minēts iepriekš, IVN direktīvas 4. panta 5. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka lēmums neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu ir jāpamato. Ar šo tiesību normu likumdevējs ir precizējis pienākumu norādīt pamatojumu, vienlaikus nosakot, ka jābūt iespējai efektīvi apstrīdēt šo lēmumu³⁰. Iepriekš Tiesa pieļāva, ka pietiek ar to, ka pamatojums tiek norādīts vai nu pašā lēmumā, vai vēlāk pēc pieprasījuma³¹, savukārt nu ir skaidrs, ka pamatojumam jābūt daļai no lēmuma.

71. Tomēr IVN direktīvas 4. panta 5. punktā kompetentajai iestādei nav noteikts pienākums skaidri, atsevišķi un/vai konkrēti norādīt, kuros dokumentos tieši ir izklāstīti tā iemesli. Šajā ziņā nav arī nekādu norāžu saistībā ar Orhūsas konvencijas³² 6. pantu, kas ir transponēts ar IVN direktīvu³³.

72. Tāpēc kompetentajai iestādei vai dalībvalstij ir zināma rīcības brīvība attiecībā uz pamatojuma izklāstu³⁴. Tādējādi arī uz šo jautājumu attiecas procesuālā autonomija, kas jāīsteno, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principu noteiktās robežās³⁵.

73. Tomēr diez vai tas būtu saderīgi ar efektivitātes principu, ja pamatojums būtu slēpts vai maldinošs³⁶, jo tādā gadījumā jebkādu tiesību īstenošana saistībā ar ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu būtu nevajadzīga un tādējādi pārmērīgi sarežģīta. Drīzāk pamatojumam jābūt būtībā atpazīstamam un skaidri jānorāda informācija, uz kuras pamata pieņemts lēmums.

³⁰ Spriedums, 2009. gada 30. aprīlis, *Mellor* (C-75/08, EU:C:2009:279, 57.–59. punkts).

³¹ Spriedums, 2009. gada 30. aprīlis, *Mellor* (C-75/08, EU:C:2009:279, 59. punkts).

³² 1998. gada Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2005, L 124, 4. lpp.), pieņemta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.).

³³ IVN direktīvas 18.–21. apsvērumi un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/35/EK (2003. gada 26. maijs), ar ko paredz sabiedrības līdzdalību dažu ar vidi saistītu plānu un programmu izstrādē un ar ko attiecībā uz sabiedrības līdzdalību un iespēju griezties tiesās groza Padomes Direktīvas 85/337/EEK un 96/61/EK (OV 2003, L 156, 17. lpp.).

³⁴ Skat. arī Orhūsas konvencijas Atbilstības komitejas (*Aarhus Convention Compliance Committee*) 2009. gada 7. marta secinājumus un ieteikumus lietā *Association Kazokiskas Community/Lietuva* (ACCC/C/2006/16, ECE/MP.PP/2008/5/Add.6, 81. punkts). Par šo komiteju skat. manus secinājumus lietā *FCC Česká republika* (C-43/21, EU:C:2022:64, 16. zemsvītras piezīme ar papildu atsaucēm).

³⁵ Šajā nozīmē spriedums, 2019. gada 7. novembris, *Flausch* u.c. (C-280/18, EU:C:2019:928, 27. punkts).

³⁶ Ilustrācijai skat. spriedumu, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein-Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 87. punkts).

74. Līdz ar to saskaņā ar IVN direktīvas 4. panta 5. punkta b) apakšpunktu un efektivitātes principu lēmuma neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu pamatojumam ir jānodrošina, ka iemesli būtībā ir atpazīstami un to saturs ir saprotams. Tas, vai pamatojums atbilst šīm prasībām, ir jāpārbauda valsts tiesai, kuras rīcībā ir nepieciešamā informācija, lai novērtētu, vai sabiedrība attiecīgajā dalībvalstī pamatojumu būtībā varētu atpazīt un saprast.

C. Jautājumi par Dzīvotņu direktīvu

75. Ceturtais, piektais un sestais jautājums attiecas iepriekšēju novērtējumu par to, vai ir jāveic atbilstošs ietekmes novērtējums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu.

76. Lai gan vispārējais ietekmes uz vidi novērtējums nav tieši saistīts ar atļaujas nosacījumiem³⁷, saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu veiktā novērtējuma mērķis ir sagatavot piekrišanu plānam vai projektam. Saskaņā ar 3. punkta otro teikumu kompetentajam valsts iestādēm, ņemot vērā attiecīgā novērtējuma rezultātus un ievērojot 4. punktu, ir jāapstiprina plāns vai projekts tikai tad, ja tās ir pārliecinājušās, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojušas plašas sabiedrības viedokli.

77. Šādu piekrišanu var piešķirt tikai tad, ja no zinātniskā viedokļa nav pamatotu šaubu, ka plāns vai projekts nelabvēlīgi neietekmēs attiecīgās teritorijas viengabalainību³⁸. Tādēļ ietekmes novērtējumā jāietver pilnīgi, precīzi un galīgi secinājumi, kas kļiedē jebkuras zinātniski pamatotas šaubas par projekta ietekmi uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju³⁹.

78. Šī ietekmes novērtējuma funkcija attīsta prasības par iepriekšēju novērtējumu attiecībā uz to, vai ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

79. Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmo teikumu atbilstīgs novērtējums par saderību ar īpaši aizsargājamai teritorijai noteiktajiem aizsardzības mērķiem ir jāveic, ja plāns vai projekts var būtiski ietekmēt īpaši aizsargājamo teritoriju direktīvas izpratnē vai nu atsevišķi, vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem.

80. Interpretējot šo tiesību normu, Tiesa ir attīstījusi kritēriju, kas vēlāk tika pārņemts uz vispārējo ietekmes uz vidi novērtējumu⁴⁰, saskaņā ar kuru pienākums veikt novērtējumu rodas, ja pastāv iespējamība vai risks, ka plāns vai projekts būtiski ietekmēs teritoriju⁴¹. Arī šajā gadījumā, it īpaši, ņemot vērā piesardzības principu, šāds risks pastāv, ja, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, nevar izslēgt, ka attiecīgais plāns vai projekts būtiski ietekmēs attiecīgās teritorijas aizsardzības mērķus⁴². Šāda riska novērtējums jāveic, *inter alia* ņemot vērā tās teritorijas īpašās pazīmes un

³⁷ Spriedumi, 2007. gada 13. decembris, Komisija/Īrija (C-418/04, EU:C:2007:780, 231. punkts), 2013. gada 14. marts, *Leth* (C-420/11, EU:C:2013:166, 46. punkts).

³⁸ Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 59. punkts), 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 117. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 120. punkts).

³⁹ Spriedumi, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c. (C-258/11, EU:C:2013:220, 44. punkts), 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 114. punkts), un 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 55. punkts).

⁴⁰ Skat. šo secinājumu 61. punktu.

⁴¹ Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 41. un 43. punkts), 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 111. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 119. punkts).

⁴² Spriedumi, 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 134. punkts), un 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 51. punkts). Attiecībā uz IVN direktīvu skat. šo secinājumu 61. punktu.

vides apstākļus, uz kuru attiecas šādi plāni vai projekti⁴³. Ja pēc šā sākotnējā novērtējuma joprojām ir šaubas par būtiskas ietekmes neesamību, ir jāveic pilns Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmajā teikumā paredzētais ietekmes novērtējums⁴⁴. Tādējādi šāds pilnīgs novērtējums ir obligāts un atkāpe ir pieļaujama tikai tad, ja nav nekādu šaubu par novērtējuma nepieciešamību.

81. Ņemot vērā šos apsvērumus, turpinājumā uz ceturto, piekto un sesto jautājumu atbildēšu apgrieztā secībā.

1. Sestais jautājums: pamatojuma, ka nav jāveic Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētais novērtējums, konkrēts raksturojums

82. Sestajā jautājumā tiek atkārtots otrais jautājums attiecībā uz pamatojumu, kādēļ nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, kas paredzēts Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā. Arī šajā gadījumā jāprecizē, cik lielā mērā ir precīzi jānorāda, kādos dokumentos atrodams šāda lēmuma pamatojums. Lai gan arī šis jautājums tiek uzdots tikai apstiprinošas atbildes gadījumā uz pirmo jautājumu, uz to tomēr ir jāatbild, jo tikai valsts tiesa var izlemt, vai atbilde uz pirmo jautājumu pamatlietā ir apstiprinoša vai noliedzoša.

83. Atšķirībā no IVN direktīvas Dzīvotņu direktīvā nav skaidri reglamentēts pamatojums par to, kādēļ nav veikts atbilstošs ietekmes novērtējums.

84. Tomēr, tāpat kā vispārējā ietekmes novērtējuma kontekstā⁴⁵, minētā lēmuma efektīva pārskatīšana tiesā un efektīva tiesiskā aizsardzība paredz, ka tiesai, kurā celta prasība, un personām, kas prasa tiesisko aizsardzību, ir piekļuve apstrīdētā lēmuma pamatojumam vai nu kopā ar lēmumu, vai vismaz pēc pieprasījuma⁴⁶. Turklāt šis pienākums norādīt pamatojumu atbilst tiesībām uz labu pārvaldību, kas dalībvalstu iestādēm ir jāievēro, piemērojot Savienības tiesības, pamatojoties gan nevis uz Hartas 41. pantu⁴⁷, bet gan uz vispārējo tiesību principu⁴⁸. Turklāt attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti saskaņā ar vides tiesību aktiem, kuriem – tāpat kā ietekmes novērtējumam saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu⁴⁹ – saskaņā ar Orhūsas konvencijas 6. pantu ir nepieciešama sabiedrības līdzdalība, šis konvencijas 6. panta 9. punktā ir prasīts pamatojums.

⁴³ Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 48. punkts), 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 134. punkts), un 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 112. punkts).

⁴⁴ Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 44. punkts), 2011. gada 26. maijs, Komisija/Belģija (C-538/09, EU:C:2011:349, 41. punkts), un 2018. gada 7. novembris, *Coöperatie Mobilisation for the Environment* u.c. (C-293/17 un C-294/17, EU:C:2018:882, 114. punkts).

⁴⁵ Skat. šo secinājumu 70. punktu.

⁴⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1987. gada 15. oktobris, *Heylens* u.c. (222/86, EU:C:1987:442, 15. punkts), un 2009. gada 30. aprīlis, *Mellor* (C-75/08, EU:C:2009:279, 59. punkts). Skat. arī manus secinājumus lietā *Holohan* u.c. (C-461/17, EU:C:2018:649, 65. punkts).

⁴⁷ Spriedumi, 2014. gada 17. jūlijs, *YS* u.c. (C-141/12 un C-372/12, EU:C:2014:2081, 67. punkts), un 2015. gada 17. decembris, *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832, 83. punkts).

⁴⁸ Spriedumi, 2014. gada 8. maijs, *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 49. un 50. punkts), un 2017. gada 9. novembris, *LS Customs Services* (C-46/16, EU:C:2017:839, 39. punkts).

⁴⁹ Spriedums, 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 49. punkts).

85. Tā kā pamatojuma paziņošana ir paredzēta Savienības tiesību aktos, bet tās forma nav reglamentēta, uz to attiecas dalībvalstu procesuālā autonomija, kas tām jāīsteno saskaņā ar līdzvērtības un efektivitātes principiem. Tādējādi pamatojuma, kādēļ nav jāveic Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētais ietekmes novērtējums, iesniegšanai ir piemērojami tie paši apsvērumi, kas attiecas uz ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu⁵⁰.

86. Tādējādi, ja lēmumā ir ietverts pamatojums, kādēļ nav jāveic Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētais ietekmes novērtējums, kā tas ir pamatlietā, kompetentajai iestādei ir jānodrošina, ka iemesli būtībā ir atpazīstami un to saturs ir saprotams. Tas, vai pamatojums atbilst šīm prasībām, jāpārbauda valsts tiesai. Tās rīcībā ir nepieciešamā informācija, lai novērtētu, vai sabiedrība attiecīgajā dalībvalstī varētu atpazīt un saprast šo iemeslu būtību.

2. Piektais jautājums: šaubu atspēkošana

87. Ar piekto jautājumu *High Court* (Augstā tiesa) izvirza divus apakšjautājumus par lēmuma neveikt Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzēto ietekmes novērtējumu pamatojuma saturu. Pirmkārt, jānoskaidro, vai šim pamatojumam ir jāspēj kļiedēt jebkādas pamatotas zinātniskas šaubas par paredzēto darbu ietekmi uz attiecīgo Eiropas nozīmes teritoriju. Otrkārt, jānoskaidro, vai pamatojumam ir skaidri jāizkļiedē visas šaubas, kas šajā ziņā radušās sabiedrības līdzdalības procesā.

a) Zinātniski pamatotas šaubas

88. Kritēriju, ka ir jāizslēdz jebkādas zinātniski pamatotas šaubas vai no zinātniskā viedokļa pamatotas šaubas, Tiesa izmanto saistībā ar plānu vai projektu apstiprināšanu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu pēc tam, kad ir veikts atbilstošs ietekmes novērtējums⁵¹. Savukārt sākotnējā novērtējuma kontekstā ir jāizvērtē, vai, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, var izslēgt iespēju, ka attiecīgais plāns vai projekts būtiski ietekmēs attiecīgo teritoriju⁵².

89. Sākotnējā novērtējuma mērķis ir noteikt plānus vai projektus, kuriem nav vajadzīgs pilnīgs novērtējums, jo jau uzreiz ir skaidrs, ka tos var apstiprināt bez pilnīga novērtējuma⁵³. Savukārt sākotnējā novērtējuma mērķis nav nodrošināt iespēju izvairīties no pilna novērtējuma⁵⁴ veikšanas vai pat īstenot plānus un projektus, kurus nedrīkstētu atļaut saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu, ja tiktu veikts pilns novērtējums. Tāpēc sākotnējā novērtējuma kritērijiem jābūt vismaz tikpat strikti kā faktiskā novērtējuma kritērijiem.

⁵⁰ Skat. šo secinājumu 72. un 73. punktu.

⁵¹ Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 59. punkts), 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 114. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 120. punkts).

⁵² Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 44. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 134. punkts).

⁵³ Šādi būtu jālasa arī mani secinājumi lietā *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:60, 72. punkts), ko pārvalde pārprot, iespējams, arī angļu valodas tulkojuma dēļ.

⁵⁴ Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind un Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, 37. punkts).

90. Līdz ar to, ja dalībvalsts kompetentā iestāde sākotnējā novērtējuma posmā ir pārliecināta, ka ietekmes novērtējums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu nav vajadzīgs, tai vismaz ir jāsniedz skaidrs un izvērstas pamatojums, kas var kļūdēt jebkādas pamatotas šaubas no zinātniskā viedokļa par paredzēto darbu nelabvēlīgo ietekmi uz attiecīgās aizsargājamās teritorijas viengabalainību.

b) *Vai ir radušās kādas šaubas?*

91. Tomēr tas nebūt nenozīmē, ka ietekmes novērtējuma neveikšanas pamatojumam ir arī skaidri jāizkļiedē visas šaubas, kas sabiedrības līdzdalības procesā radušās par ietekmi uz aizsargājamo teritoriju.

92. Ciktāl šaubas nav pamatotas no zinātniskā viedokļa, kompetentajai iestādei nevar prasīt, lai tā viennozīmīgi “kļiedē” šaubas. Papildus tam, ka nav iemesla tērēt iestādes resursus šaubām, kurām nav nekāda zinātniska pamatojuma, bieži vien šādas šaubas pat nav iespējams atspēkot. Piemēram, kā valsts iestādei vajadzētu atspēkot iebildumu, ka projekts sadusmos senču garus?

93. Tādējādi atbilde uz piekto jautājumu, ko esmu izklāstījusi šo secinājumu 90. punktā, attiecas uz atļaujas piešķiršanas procedūrā paustajām šaubām tikai tiktāl, cik tās ir pamatotas no zinātniskā viedokļa.

3. *Ceturtais jautājums: pasākumu nelabvēlīgas ietekmes mazināšanai ņemšana vērā*

94. Ceturtā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai, izvērtējot, vai ir vajadzīgs sākotnējās ietekmes novērtējums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, var ņemt vērā plāna vai projekta pazīmes, kas saistītas ar piesārņojošo vielu likvidēšanu un kas varētu mazināt nelabvēlīgo ietekmi uz aizsargājamo teritoriju, ja šīs pazīmes būtu iekļautas projektā kā standartpazīmes, neatkarīgi no jebkādas ietekmes uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju.

95. Šā jautājuma pamatā ir spriedums *People Over Wind*, kurā attiecībā uz šo sākotnējo novērtējumu tika ņemti vērā pasākumi, kas paredzēti, lai novērstu vai samazinātu plāna vai projekta nelabvēlīgo ietekmi uz attiecīgo teritoriju. Ņemot vērā to, ka šādi pasākumi bija paredzēti, Tiesa šajā lietā secināja, ka pastāv būtiska kaitējuma iespējamība un līdz ar to bija jāveic pilnīgs novērtējums⁵⁵.

96. Tādējādi Tiesa uzskatīja – apstākļi, ka bija paredzēti pasākumi projekta nelabvēlīgās ietekmes mazināšanai uz aizsargājamo teritoriju, liecina par nepieciešamību veikt pilnīgu novērtējumu. Proti, ja nebūtu iespējama būtiska nelabvēlīga ietekme, šie pasākumi arī nebūtu vajadzīgi.

97. Turpretim tādas plāna vai projekta pazīmes, kas, proti, samazina nelabvēlīgo ietekmi uz aizsargājamām teritorijām, taču nav plānotas šim nolūkam, neliecina par šādas ietekmes iespējamību. Tas ir tāpēc, ka tās nav balstītas uz šādas varbūtības pieņēmumu.

98. Kā piemēru var minēt dzīvojamo ēku pieslēgšanu kanalizācijas sistēmai, kas novada notekūdeņus uz attīrīšanu. Proti, atbilstoši Notekūdeņu direktīvai⁵⁶ tā ir tipiska dzīvojamo ēku pazīme Eiropas Savienībā, kas ir nepieciešama pilnīgi neatkarīgi no iespējamās nelabvēlīgās

⁵⁵ Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind* un *Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, 35. punkts).

⁵⁶ Padomes Direktīva 91/271/EEK (1991. gada 21. maijs) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (OV 1991, L 135, 40. lpp.).

ietekmes uz aizsargājamām teritorijām. Tādējādi, lai gan šis pasākums ierobežo vai pat novērš ūdenstilpes, kurā tiek novadīti attīrītie notekūdeņi, kvalitātes pasliktināšanos, tas neliecina par iespējamu būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz aizsargājamām teritorijām. Savukārt par šādu iespējamību joprojām var liecināt citi netieši pierādījumi.

99. Tomēr viena no grūtībām ir noteikt, vai pasākuma mērķis ir novērst būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju vai arī pasākums ir neatkarīgs. To darot, nevar paļauties tikai uz subjektīvo informāciju, ko sniedz projekta attīstītājs, jo informācijas mērķis var būt izvairīties veikt atbilstošu ietekmes novērtējumu. Pieņemumam par mērķi, kas nav atkarīgs no aizsargājamām teritorijām, drīzāk būtu jābalstās uz objektīviem apstākļiem, it īpaši vispārīgiem noteikumiem vai plaši izplatītu praksi.

100. Pamatlieta attiecas uz virszemes notekūdeņiem. Tie nav iepriekš aprakstītajā piemērā minētie notekūdeņi, kas būtu jānovada kanalizācijas sistēmā, bet gan nokrišņi, kas nesajaucas ar notekūdeņiem, kuri rodas attiecīgajās dzīvojamās ēkās. Novērtējot risku, kas saistīts ar virszemes notekūdeņu netiešu novadīšanu aizsargājamā upes tecē, rodas jautājums, kādā mērā var ņemt vērā pasākumus, kas veikti šī ūdens attīrīšanai.

101. Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šie attīrīšanas pasākumi līdzīgi kā kanalizācijas sistēmas pieslēguma gadījumā, bet atšķirībā no sprieduma *People Over Wind* netiek veikti, lai ierobežotu ietekmi uz aizsargājamo teritoriju. Drīzāk tie ir pasākumi, kas tiek veikti visos šādos projektos neatkarīgi no tā, vai tiek ietekmēta aizsargājamā teritorija. Tāpēc tie neliecina par iespējamu būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz aizsargājamo teritoriju.

102. Netieša virszemes notekūdeņu novadīšana joprojām liecina par būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz aizsargājamo teritoriju. Lai gan lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai nav norādīts, vai no tā jau var secināt šādas nelabvēlīgas ietekmes iespējamību, tajā tomēr ir minēti attīrīšanas pasākumi kā apstākļi, kas var vismaz samazināt vai pat izslēgt šādu iespējamību.

103. Tāpēc ir apšaubāms, vai šie attīrīšanas pasākumi ir objektīvi apstākļi sākotnējā novērtējuma judikatūras izpratnē, kas var izslēgt iespēju, ka projektam būs būtiska nelabvēlīga ietekme uz teritoriju.

104. Šeit ir būtisks vēl viens Tiesas arguments spriedumā *People Over Wind*. Tajā tika paskaidrota pilnīga novērtējuma nepieciešamība, arī norādot, ka tikai ar precīzu analīzi šādā novērtējumā vispār var noteikt, vai attiecīgie pasākumi patiešām novērš vai samazina nelabvēlīgu ietekmi uz aizsargājamo teritoriju⁵⁷.

105. Tāpēc, lai izvērtētu pasākumu, kas samazina projekta nelabvēlīgo ietekmi, izšķiroša nozīme ir tam, vai jau sākotnējā novērtējuma līmenī var izslēgt jebkādas zinātniski pamatotas šaubas par šī pasākuma ietekmi. Tas parasti nozīmē, ka jau ir vērojama pietiekama praktiskā pieredze šādu pasākumu īstenošanā. Ja šādas šaubas nevar izslēgt, pasākums nav piemērots, lai izslēgtu būtiskas nelabvēlīgas ietekmes iespējamību vai risku, un to nevar izšķiroši ņemt vērā sākotnējā novērtējumā.

⁵⁷ Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind* un *Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, 36. punkts). Skat. arī manus secinājumus lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:60, 71. punkts).

106. Turklāt spriedumā *People Over Wind* Tiesa uzsvēra, ka, apsverot nelabvēlīgas ietekmes mazināšanas pasākumus sākotnējā novērtējumā, pastāv risks apiet faktisko novērtējumu⁵⁸. Šāda novērtējuma rezultātā arī, iespējams, – lai gan ne šajā gadījumā – tiktu zaudēta nepieciešamā sabiedrības līdzdalība⁵⁹.

107. Tomēr nevar uzskatīt, ka tiek apiets ietekmes novērtējums, ja tiek ņemti vērā pasākumi, kas veikti neatkarīgi no tā, vai pastāv risks nelabvēlīgi ietekmēt aizsargājamās teritorijas. Gluži otrādi, šo pasākumu neņemšana vērā nozīmētu, ka sākotnējā novērtējumā projekts netiek vispār ņemts vērā. Attiecībā uz piemēru par pieslēgumu kanalizācijas sistēmai man tas šķiet pašsaprotami: dzīvojamās ēkas, kuru notekūdeņi tiek novadīti tieši ūdenstilpēs vai pat uz ielas, kā tas bija agrāk, Eiropas Savienībā šodien ir grūti iedomāties. Tāpēc būtu absurdi ietekmes novērtējuma mērķiem pieņemt šādu praksi mājokļu projektā. Attiecībā uz apstrīdētajiem virszemes notekūdeņu attīrīšanas pasākumiem šis aspekts nav tik acīmredzams, taču arī tas ir piemērojams.

108. Tāpēc uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka plāna vai projekta elementi, kas ietver piesārņojošo vielu likvidēšanu un kas varētu mazināt nelabvēlīgo ietekmi uz aizsargājamo teritoriju, var tikt ņemti vērā, veicot sākotnējo novērtējumu par ietekmes novērtējuma vajadzību saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, ja, pamatojoties uz objektīviem apsvērumiem, tiek konstatēts, ka šie elementi ir iekļauti projektā kā standarta elementi neatkarīgi no jebkādas ietekmes uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju, un var izslēgt jebkādas zinātniski pamatotas šaubas par to efektivitāti.

V. Secinājumi

109. Tādēļ iesaku Tiesai uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

- 1) Dalībvalstu procesuālā autonomija, ko ierobežo efektivitātes princips, ļauj prasīt, lai lietas dalībnieki savos rakstveida argumentos pietiekami skaidri un laikus norādītu Savienības tiesību pārkāpumus, lai valsts tiesa šos pārkāpumus varētu ņemt vērā. Savienības tiesības parasti neuzliek par pienākumu vai nedod tiesības valstu tiesām pēc savas ierosmes izskatīt Savienības vides tiesību aktu pārkāpumus.
- 2) Lēmuma neveikt ietekmes uz vidi novērtējumu pamatojumam saskaņā ar 4. panta 5. punkta b) apakšpunktu Direktīvā 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2014/52/ES, un efektivitātes principu ir jānodrošina, ka iemesli būtībā ir atpazīstami un to saturs ir saprotams. Tas, vai pamatojums atbilst šīm prasībām, jāpārbauda valsts tiesai, kuras rīcībā ir nepieciešamā informācija, lai novērtētu, vai sabiedrība attiecīgajā dalībvalstī varētu atpazīt un saprast minēto iemeslu būtību.
- 3) Lai pamatotu ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu saskaņā ar Direktīvas 2011/92 4. panta 5. punkta b) apakšpunktu, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem un atsaucoties uz attiecīgajiem III pielikumā minētajiem kritērijiem, ir jāizslēdz varbūtība vai risks, ka attiecīgajam projektam būs būtiska ietekme uz vidi.

⁵⁸ Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind* un *Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, 37. punkts).

⁵⁹ Spriedumi, 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 49. punkts), un 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind* un *Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, 39. punkts).

- 4) Plāna vai projekta elementi, kas ietver piesārņojošo vielu likvidēšanu un kas varētu mazināt nelabvēlīgo ietekmi uz aizsargājamo teritoriju, var tikt ņemti vērā, veicot sākotnējo novērtējumu par ietekmes novērtējuma vajadzību saskaņā ar 6. panta 3. punktu Direktīvā 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2013/17/ES, ja, pamatojoties uz objektīviem apsvērumiem, tiek konstatēts, ka šie elementi ir iekļauti projektā kā standarta elementi neatkarīgi no jebkādas ietekmes uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju, un var izslēgt jebkādas zinātniski pamatotas šaubas par to efektivitāti.
- 5) Ja dalībvalsts kompetentā iestāde sākotnējā novērtējuma posmā ir pārliecināta, ka ietekmes novērtējums saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu nav nepieciešams, tai vismaz ir jāsniedz skaidrs un detalizēts pamatojums, kas var kļūst jebkādas pamatotas šaubas no zinātniskā viedokļa par paredzēto darbu nelabvēlīgo ietekmi uz attiecīgās aizsargājamās teritorijas viengabalainību. Tas attiecas uz atļaujas piešķiršanas procedūrā paustajām šaubām tikai tiktāl, cik tās ir pamatotas no zinātniskā viedokļa.
- 6) Ja lēmumā ir ietverts pamatojums neveikt Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā paredzēto ietekmes novērtējumu, kā tas ir pamatlietā, kompetentajai iestādei ir jānodrošina, ka iemesli ir būtībā ir atpazīstami un to saturs ir saprotams. Tas, vai pamatojums atbilst šīm prasībām, ir jāpārbauda valsts tiesai, kuras rīcībā ir nepieciešamā informācija, lai novērtētu, vai sabiedrība attiecīgajā dalībvalstī varētu atpazīt un saprast minēto iemeslu būtību.